

Szczegółowy plan doradczy, mający na celu indywidualne wsparcie kadr kierowniczych szkół, uwzględniając dany etap wspomaganie/doradztwa, w zakresie:

Właściwe postawy uczniów – (kreatywność, innowacyjność, praca zespołowa) – włączenie lekcji twórczości służących, rozwijaniu samodzielności i wytrwałości w procesie odkrywania i rozwiązywania problemów oraz działania metodą projektów w praktyce szkolnej.

Opis kompetencji

Rada i Parlament Europejski zdefiniowały **kompetencje** jako „połączenie wiedzy, umiejętności i postaw odpowiednich do sytuacji”. Kompetencje **kluczowe** zaś to te, których „wszystkie osoby potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej i zatrudnienia”.

Kształtowanie **postaw innowacyjności, kreatywności i umiejętności pracy zespołowej** uczniów ma szczególny wpływ na samorealizację i rozwój osobisty, aktywne obywatelstwo, integrację społeczną oraz zatrudnienie. Konieczność kształtowania tych postaw potwierdza Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie¹. Kompetencje społeczne i obywatelskie, innowacyjności i przedsiębiorczości oraz świadomości i ekspresji kulturalnej obejmują wspomniane postawy i mogą znacząco **wpływać na jakość życia**.

Kompetencje społeczne i obywatelskie

Kompetencje społeczne to kompetencje osobowe, interpersonalne i międzykulturowe. Obejmują one cały zakres zachowań przygotowujących do skutecznego i konstruktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym oraz do rozwiązywania konfliktów, szczególnie w społeczeństwach wewnętrznie zróżnicowanych.

Kompetencje obywatelskie przygotowują aktywnego i demokratycznego uczestnictwa w życiu obywatelskim w oparciu o znajomość pojęć i struktur społeczno-politycznych.

Wiedza

Kompetencje **społeczne** są związane z dobrem osobistym i społecznym, które wymaga świadomości sposobu, w jaki można – także za sprawą odpowiedniego stylu życia – zapewnić sobie **optymalny poziom zdrowia fizycznego i psychicznego**. Poziom ten rozumiany jest również jako zasób danej osoby i jej rodziny oraz bezpośredniego otoczenia społecznego. Dla powodzenia w kontaktach interpersonalnych i uczestnictwie społecznym niezbędne jest rozumienie **zasad postępowania i reguł zachowań** ogólnie przyjętych w różnych społeczeństwach i środowiskach, np. w pracy. Równie istotna jest znajomość podstawowych pojęć **dotyczących osób, grup, organizacji zawodowych, społeczeństwa i kultury, równości płci i zapobiegania dyskryminacji**. Konieczne jest rozumienie **społeczno-ekonomicznych i wielokulturowych uwarunkowań** społeczeństw europejskich, a także wzajemnego **wpływu narodowej tożsamości kulturowej i tożsamości europejskiej**.

Kompetencje **obywatelskie** opierają się na znajomości pojęć takich jak: **demokracja, sprawiedliwość, równość, obywatelstwo i prawa obywatelskie**, sposobów ich sformułowania w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej i międzynarodowych deklaracjach oraz ich stosowania przez różne instytucje na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym, europejskim i międzynarodowym. Obejmują one **wiedzę na temat współczesnych wydarzeń oraz historii** – narodowej, europejskiej i światowej. Mają one również związek ze zwiększeniem świadomości celów, wartości i metod działania, jakimi kierują się ruchy społeczne i polityczne. Wymagana jest w tym wypadku znajomość **zasad integracji europejskiej oraz struktur UE** z ich głównymi celami i wartościami, jak też **świadomość zróżnicowania tożsamości kulturowych** w Europie.

Umiejętności

Podstawowe umiejętności w zakresie **kompetencji społecznych** obejmują:

- **konstruktywne porozumiewanie się** w różnych środowiskach;
- wykazywanie się **tolerancją**;
- wyrażanie i rozumienie **różnych punktów widzenia**

- negocjowanie połączone ze zdolnością do tworzenia **klimatu zaufania**;
- okazywanie **empatii**.

Osoby z rozwiniętymi kompetencjami społecznymi powinny **radzić sobie ze stresem i frustracją**, umieć **wyrażać te emocje** w konstruktywny sposób, a także **rozdzielić sferę osobistą i zawodową**.

Podstawowe umiejętności w zakresie **kompetencji obywatelskich** obejmują:

- efektywne **zaangażowanie** wraz z innymi ludźmi w **działania publiczne**;
- **okazywanie solidarności** i zainteresowania rozwiązywaniem problemów stojących przed lokalnymi i szerszymi społecznościami;
- krytyczną i twórczą refleksję oraz konstruktywne uczestnictwo w **działaniach społeczności lokalnych i sąsiedzkich**, a także w procesach podejmowania decyzji na wszystkich poziomach: lokalnym, krajowym i europejskim, szczególnie w drodze głosowania.

Postawy

Kompetencje społeczne opierają się na **współpracy, asertywności i prawości**. Osoby, które kształtują w sobie te postawy, powinny interesować się rozwojem społeczno-gospodarczym, komunikacją międzykulturową, cenić różnorodność i **szanować innych ludzi** oraz być przygotowane na **pokonywanie uprzedzeń i osiąganie kompromisu**.

Pełne **poszanowanie praw człowieka**, w tym równości, jako podstawy demokracji, **uznanie i zrozumienie różnic** w systemach wartości różnych religii i grup etnicznych, stanowią fundamenty pozytywnej postawy obywatelskiej. Znajduje ona wyraz w okazywaniu **poczucia przynależności** do własnego otoczenia, kraju, Unii Europejskiej, Europy jako całości oraz do świata. Oznacza też chęć **uczestnictwa w demokratycznym podejmowaniu decyzji** na wszystkich poziomach. Obejmuje ponadto wykazywanie się poczuciem obowiązku oraz okazywanie zrozumienia i poszanowania wspólnych wartości – niezbędnych do zapewnienia integralności wspólnoty, takich jak **respektowanie demokratycznych zasad**. Konstruktywne uczestnictwo to również **działalność obywatelska**, wspieranie **różnorodności, spójności**

społecznej i zrównoważonego rozwoju oraz gotowość **respektowania wartości i prywatności** innych osób.

Inicjatywność i przedsiębiorczość

Inicjatywność i przedsiębiorczość rozumiane są jako **umiejętność wcielania pomysłów w czyn**. Obejmują one **kreatywność, innowacyjność i podejmowanie ryzyka**, a także zdolność do **planowania działań** i prowadzenia ich z zamiarem **osiągnięcia wytyczonych celów**. Stanowią indywidualne wsparcie dla osób nie tylko w ich codziennym życiu prywatnym i społecznym, ale także w ich miejscu pracy, pomagając im uzyskać świadomość jej kontekstu i wykorzystywać dane szanse. Są podstawą bardziej konkretnych umiejętności i wiedzy potrzebnych tym, którzy podejmują przedsięwzięcia o charakterze społecznym lub handlowym bądź w nich uczestniczą. Inicjatywność i przedsiębiorczość są związane ze **świadomością wartości etycznych** i powinny promować **dobre zarządzanie**.

Wiedza

Kompetencja inicjatywności i przedsiębiorczości wymaga **identyfikowania dostępnych możliwości** działań osobistych, zawodowych lub gospodarczych. Wiąże się również ze **znajomością zagadnień dotyczących pracy i życia ludzi**, takich jak ogólne rozumienie zasad funkcjonowania gospodarki bądź szanse i wyzwania stojące przed pracodawcami i organizacjami. Istotne jest w tym wypadku także uświadamianie sobie **zagadnień etycznych** odnoszących się do przedsiębiorstw oraz tego, w jaki sposób mogą one dokonać **pozytywnych zmian**, np. przez sprawiedliwy handel lub przedsięwzięcia społeczne.

Umiejętności

Do umiejętności związanych z omawianą kompetencją zalicza się **proaktywne zarządzanie projektami** (np. planowanie, organizowanie, zarządzanie, kierowanie i zlecanie zadań, analizowanie, komunikowanie, sporządzanie raportów i ocen, sprawozdawczość) umiejętność skutecznej **reprezentacji i negocjacji** oraz **pracy indywidualnej i zespołowej**.

Niezbędna jest także zdolność do oceny i identyfikacji **własnych mocnych i słabych stron** oraz oceny **ryzyka i podejmowania go** w uzasadnionych wypadkach.

Postawy

Postawa przedsiębiorcza charakteryzuje się **inicjatywnością, aktywnością, niezależnością i innowacyjnością** zarówno w życiu osobistym i społecznym, jak i w pracy. Obejmuje również motywację i determinację w **realizacji celów** – osobistych oraz wspólnych na polu prywatnym i zawodowym.

Świadomość i ekspresja kulturalna

Kompetencja ta polega na docenianiu znaczenia **twórczego wyrażania idei, doświadczeń i uczuć** za pośrednictwem **różnych środków wyrazu**, w tym muzyki, literatury, sztuk wizualnych i teatralnych.

Wiedza

Świadomość i ekspresja kulturalna wymagają wiedzy na temat lokalnego, narodowego i europejskiego **dziedzictwa kulturowego** oraz jego miejsca w świecie. Kompetencja ta obejmuje podstawową znajomość najważniejszych dzieł kultury, w tym współczesnej kultury popularnej. Niezbędne jest w tym wypadku rozumienie **językowo-kulturowego zróżnicowania Europy** i innych regionów świata, a także konieczności jego zachowania. Istotną rolę odgrywa ponadto uzmysłowienie sobie znaczenia **czynników estetycznych** w życiu codziennym.

Umiejętności

Umiejętności związane z omawianą kompetencją obejmują **wrażliwość i przyjemność** płynącą z odbioru dzieł sztuki i widowisk oraz **wyrażanie siebie** za pomocą różnorodnych środków z wykorzystaniem wrodzonych zdolności. Istotne jest również to, by umieć odnosić własny punkt widzenia w zakresie twórczości i ekspresji do **opinii innych**, a także rozpoznawać i wykorzystywać **społeczne i ekonomiczne szanse** w działalności związanej

z kulturą. Ekspresja kulturalna jest niezbędna do rozwijania **twórczych umiejętności**, które mogą być wykorzystywane w wielu sytuacjach zawodowych.

Postawy

Dogłębne zrozumienie własnej kultury oraz poczucie tożsamości są podstawą **szacunku i otwartej postawy** wobec różnych form ekspresji kulturalnej. Pozytywna postawa obejmuje również **kreatywność** oraz chęć pielęgnowania **zdolności estetycznych** przez **ekspresję za pomocą środków artystycznych** i udział w **życiu kulturalnym**.

Umiejętność uczenia się jest jedną z **ośmiu kompetencji kluczowych**, które w zaleceniach Parlamentu Europejskiego i Rady zostały wskazane jako niezbędne **do wyrównywania szans społecznych i możliwości zawodowych**. Umiejętność uczenia się jest rozumiana jako **zdolność konsekwentnego i wytrwałego uczenia się**, organizowania własnego rozwoju, zarówno indywidualnie, jak i w grupach. Kompetencja ta obejmuje **świadomość własnego procesu uczenia się** i potrzeb z tym związanych, **identyfikowanie dostępnych możliwości** oraz **zdolność pokonywania przeszkód** w celu osiągnięcia powodzenia w uczeniu się. Umiejętność uczenia się oznacza **nabywanie, przetwarzanie i przyswajanie nowej wiedzy i umiejętności**, a także poszukiwanie i korzystanie ze wskazówek. Pozwala ona na spożytkowanie wcześniejszych doświadczeń w celu stosowania wiedzy i umiejętności w różnorodnych sytuacjach.

Wiedza

Umiejętność uczenia się wymaga:

- **znajomości i rozumienia** własnych preferowanych strategii uczenia się,
- **mocnych i słabych stron** własnych umiejętności oraz kwalifikacji,
- **zdolności poszukiwania** możliwości kształcenia i szkolenia się oraz dostępnej pomocy.

Umiejętności

Uczenie się wymaga po pierwsze nabycia podstawowych umiejętności **czytania, pisania, liczenia i wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych** koniecznych do dalszego uczenia

się. Kompetencja ta pozwala na docieranie do nowej wiedzy i umiejętności oraz zdobywanie, przetwarzanie i ich przyswajanie. Wymaga to **efektywnego zarządzania** własnymi wzorcami uczenia się, kształtowania kariery i pracy, a szczególnie **wytrwałości** w uczeniu się, **koncentracji** oraz **krytycznej refleksji** na temat celów uczenia się. Należy zatem poświęcać czas na **samodzielną naukę** charakteryzującą się samodyscypliną, ale również na **wspólną pracę** w ramach procesu uczenia się, czerpać korzyści z **różnorodności grupy** oraz **dzielić się nabytą wiedzą** i umiejętnościami. Ważne jest też właściwe organizowanie własnego procesu uczenia się, ocenianie swojej pracy oraz w razie potrzeby szukanie rady, informacji i pomocy.

Postawy

Pozytywną postawę cechuje **motywacja i wiara we własne możliwości** w uczeniu się i osiąganiu sukcesów na tym polu przez całe życie. **Nastawienie na rozwiązywanie problemów** sprzyja tak procesowi uczenia się, jak również zdolności do pokonywania przeszkód i zmieniania się. Niezbędnymi elementami tej postawy są też: chęć **wykorzystywania doświadczeń** z życia i uczenia się, **ciekawość** w poszukiwaniu możliwości uczenia się oraz wykorzystywanie tego procesu w różnorodnych sytuacjach życiowych.

Kształtowanie umiejętności uczenia się umożliwiają takie metody pracy nauczycieli, które odwołują się do **aktywności uczniowskiej**, stwarzają sytuacje do **samodzielnego dochodzenia do wiedzy i czerpania z tego zadowolenia** oraz zwiększają **motywację do dalszego działania**. Zaproponowane w programie strategie i metody nauczania/uczenia się, np. nauczanie/uczenie się problemowe, eksperyment i doświadczenie, projekt edukacyjny oraz inne metody aktywizujące, ocenianie kształtujące, dają możliwości do samodzielnej pracy uczniów, indywidualnej i zespołowej. Treści programu podkreślają **znaczenie współpracy** uczniów, **interdyscyplinarności zdobywanej wiedzy**, a także **samodzielności i podmiotowości ucznia** w procesie uczenia się.

Zadaniem szkoły podstawowej jest „łagodne wprowadzenie dziecka w **świat wiedzy**, przygotowanie do wykonywania **obowiązków ucznia** oraz wdrażanie do samorozwoju. Szkoła zapewnia **bezpieczne warunki oraz przyjazną atmosferę do nauki**, uwzględniając indywidualne możliwości i potrzeby edukacyjne ucznia. Najważniejszym celem kształcenia w

szkole podstawowej jest dbałość o integralny rozwój biologiczny, poznawczy, emocjonalny, społeczny i moralny ucznia”.

Dbałość o integralny rozwój biologiczny, poznawczy, emocjonalny, społeczny i moralny ucznia na II etapie edukacyjnym ma swoje odzwierciedlenie w podstawie programowej w najważniejszych celach kształcenia. W odniesieniu do umiejętności uczenia się są to:

- rozwijanie **kreatywności, innowacyjności i przedsiębiorczości**;
- doskonalenie umiejętności **krytycznego i logicznego myślenia**, rozumowania, argumentowania i wnioskowania;
- ukazywanie **wartości wiedzy** jako podstawy do rozwoju umiejętności;
- rozbudzanie **ciekawości poznawczej** ucznia oraz motywacji do nauki;
- wyposażenie ucznia w taki zasób wiadomości oraz kształtowanie takich umiejętności, które pozwalają w **sposób bardziej dojrzały i uporządkowany zrozumieć świat**;
- wspieranie ucznia w **rozpoznawaniu własnych predyspozycji** i określaniu drogi dalszej edukacji;
- **wszechstronny rozwój osobowy** ucznia przez pogłębianie wiedzy oraz zaspokajanie i rozbudzanie jego naturalnej ciekawości poznawczej;
- kształtowanie **postawy otwartej wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu społecznym** oraz **odpowiedzialności za zbiorowość**;
- zachęcanie do **zorganizowanego i świadomego samokształcenia** opartego na umiejętności przygotowania własnego warsztatu pracy.

W procesie kształcenia ogólnego szkoła podstawowa kształtuje u uczniów postawy sprzyjające ich dalszemu rozwojowi indywidualnemu i społecznemu, takie jak: uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, szacunek dla innych ludzi, ciekawość poznawcza, kreatywność, przedsiębiorczość, kultura osobista, gotowość do uczestnictwa w kulturze, podejmowania inicjatyw oraz do pracy zespołowej.

Zasady kształtowania i rozwijania umiejętności uczenia się przez eksperymentowanie, doświadczanie i inne metody aktywizujące precyzują warunki i sposoby realizacji podstawy programowej.

Określają one potrzebę:

- stosowania **różnorodnych metod i form pracy** z uczniem ze szczególnym uwzględnieniem pracy w terenie, wykorzystywania tekstów źródłowych, pogłębłości, aktywności uczniowskiej, metody projektu oraz częstej pracy w grupie;
- **odejścia od metod podających i przejścia do kształcenia poszukującego**, w którym stosowane metody nauczania aktywizują ucznia, pozwalając mu na konstruowanie wiedzy przez samodzielne obserwacje, analizy, porównywanie, wnioskowanie, ocenianie, projektowanie i podejmowanie działań sprzyjających rozwiązywaniu problemów.
- stworzenia warunków **umożliwiających uczniowi zadawanie pytań** weryfikowalnych metodami naukowymi, zbieranie, analizowanie i prezentowanie danych, konstruowanie odpowiedzi na zadane pytania;
- kształtowania **umiejętności badawczych** ucznia, aby umiał odróżnić doświadczenia od obserwacji oraz od pokazu będącego ilustracją omawianego zjawiska, a także znał procedury badawcze;
- formowania **podstaw rozumowania naukowego** obejmującego rozpoznawanie zagadnień, wyjaśnianie zjawisk fizycznych, interpretowanie oraz wykorzystanie wyników i dowodów naukowych do budowania fizycznego obrazu rzeczywistości;
- korzystania z **zasobów biblioteki** szkolnej oraz kształcenia umiejętności właściwego wykorzystywania **zasobów internetowych**;
- stwarzania okazji do **rozwijania własnych zainteresowań** ucznia;
- promowania **samodzielnego docierania do wiedzy i posługiwania się nią w życiu codziennym**.

Jednym z najistotniejszych czynników, które wpływają na rozwój kompetencji społecznych ucznia w okresie wczesnej fazy dorostania, jest **uczestnictwo w stabilnych relacjach społecznych opartych na zaufaniu**. Częste doświadczanie sytuacji trudnych może stanowić dla nastolatka istotne zagrożenie dla jego prawidłowego rozwoju. Niekiedy jednak **trudności mogą stanowić pozytywne doświadczenie**, gdy młody człowiek – dzięki pomocy innych – stawia im czoła. Takim wyzwaniem, wzmacniającym również kreatywność i innowacyjność nastolatka, może być jego **uczestnictwo w realizacji projektów edukacyjnych**. Uczeń skupia się w nich, oprócz pracy zespołowej, na **osiąganiu określonych celów, poszukiwaniu rozwiązań i realizacji konkretnych, praktycznych zadań**. W efekcie rozwija kompetencje osobiste i społeczne, takie jak:

- umiejętność **współpracy** z innymi niezależnie od osobistych sympatii i antypatii;
- nawiązywanie relacji opartych na **emocjonalnym kontakcie** z różnymi osobami;
- organizowanie **warunków działania** dla siebie i innych;
- tworzenie **elastycznego programu działania** i wielowariantowych **projektów jego realizacji**;
- umiejętność **podejmowania decyzji** w nie do końca jednoznacznych warunkach (**kreatywność**);
- gotowość dokonywania **wyborów**, podejmowania **ryzyka** i ponoszenia **odpowiedzialności** za swoje decyzje

Wybrane cele kształcenia ogólnego w podstawie programowej wskazują na potrzebę kształtowania postaw innowacyjności, kreatywności i umiejętności pracy zespołowej w szkole podstawowej. Ma ono na celu m.in.

- **wzmacnianie poczucia tożsamości** indywidualnej, kulturowej, narodowej, regionalnej i etnicznej (praca zespołowa);
- **wprowadzanie uczniów w świat wartości**, w tym współpracy, budowanie relacji społecznych sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia (praca zespołowa);

- **kształtowanie postawy otwartej** wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu społecznym oraz odpowiedzialności za zbiorowość (praca zespołowa i współdziałanie);
- rozwijanie kompetencji, takich jak **kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość**;
- rozbudzanie **ciekawości** poznawczej uczniów oraz **motywacji** do nauki;
- rozwijanie umiejętności **krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i wnioskowania**

Do zadań szkoły podstawowej zalicza się ponadto:

- rozwijanie **postaw obywatelskich i społecznych** uczniów w duchu akceptacji i szacunku do drugiego człowieka;
- przygotowanie i zachęcanie do **podejmowania działań na rzecz środowiska szkolnego i lokalnego**, w tym do angażowania się w wolontariat;
- tworzenie warunków do rozwijania **komunikacji i współpracy w grupie** (w tym w środowiskach wirtualnych) oraz **kreatywności i przedsiębiorczości** przez udział w projektach zespołowych lub indywidualnych oraz stosowanie innowacyjnych rozwiązań programowych, organizacyjnych i metodycznych.

Profil kompetencyjny nauczyciela

Wiedza

Nauczyciel zna:

- wymienia **akty prawne**, w których określony jest obowiązek kształtowania postaw innowacyjności, kreatywności i umiejętności pracy zespołowej;
- zna **strategie, metody oraz formy nauczania i wychowania**, które prowadzą do kształtowania postaw innowacyjności, kreatywności i umiejętności pracy zespołowej

wśród uczniów II etapu edukacyjnego zarówno podczas lekcji przedmiotowych, jak i w innych sytuacjach edukacyjnych i wychowawczych;

- **zna różnorodne strategie, metody i formy oceniania** służące kształtowaniu postaw innowacyjności, kreatywności, umiejętności pracy zespołowej i eliminowaniu rywalizacyjnych form oceniania (informacja zwrotna, samoocena, ocena koleżeńska);
- **rozumie, czym są** na czym polegają oraz w jakich działaniach i zachowaniach przejawiają się postawy innowacyjności, kreatywności i umiejętności pracy zespołowej;
- rozumie **potrzebę kształtowania tych postaw** i ich wpływ na powodzenie życiowe uczniów oraz rozwój gospodarczy i ekonomiczny
- zna **psychospołeczne uwarunkowania kształtowania postaw** wśród uczniów II etapu edukacyjnego i rozumie ich przejawy w zachowaniu;
- **najnowsze teorie i badania** dotyczące uczenia się;
- sposoby **rozpoznawania i planowania pracy z uczniem** bazujące na wiedzy o indywidualnych preferencjach uczniów w zakresie uczenia się;
- **metody i techniki pracy**, które wykorzystują doświadczenie i obserwację, formułowanie pytań problemowych, zabawę i gry dydaktyczne oraz pracę w grupie w celu kształtowania umiejętności uczenia się;
- zasady **pracy metodą projektów** w grupie uczniów o zróżnicowanych możliwościach;
- strategie i elementy **ocenia kształtującego**;
- reguły tworzenia **przestrzeni sprzyjającej uczeniu się** i budowania **autonomii** uczniów.
- metody i sposoby sprzyjające **uczeniu się przez zabawę i aktywność ruchową**;

Nauczyciel rozumie:

- potrzebę **integrowania wiedzy**;

- potrzebę **budowania dobrych relacji** z uczniami i tworzenia przestrzeni sprzyjającej uczeniu się;
- potrzebę **indywidualizacji pracy** w celu uwzględnienia różnorodnych możliwości i potrzeb uczniów;
- znaczenie **informacji zwrotnej** w kształtowaniu umiejętności uczenia się u uczniów;
- znaczenie **pracy metodami aktywizującymi** oraz doświadczania dla kształtowania umiejętności uczenia się;
- zależność **między stosowanymi metodami, technikami pracy a skutecznością** uczenia się uczniów;
- potrzebę poszerzenia wiedzy uczniów na temat **własnego procesu uczenia się**, znaczenie doskonalenia umiejętności **wykorzystywania wiedzy z różnorodnych źródeł** i jej prawidłowej **selekcji** oraz **analizy**;
- znaczenie **samodzielnego doświadczania oraz różnorodnego działania** uczniów dla przydatności i trwałości zdobywanej wiedzy i umiejętności;
- znaczenie **współpracy nauczycieli** uczących w danym zespole uczniów dla kształtowania

Umiejętności

Nauczyciel:

- **kształtuje postawy** innowacyjności, kreatywności i umiejętność pracy zespołowej w szkole w ramach lekcji, zajęć pozalekcyjnych, zajęć poza murami szkoły – zarówno w pracy dydaktycznej, jak i wychowawczej;
- **angażuje się w tworzenie kultury organizacyjnej** w klasie i szkole sprzyjającej kształtowaniu postaw; tworzy atmosferę zaufania, otwartości i wzajemnego szacunku;

- potrafi **zastosować techniki i metody** rozwijania myślenia twórczego i postawy innowacyjności w ramach nauczania poszczególnych przedmiotów;
- **dobiera strategie i metody nauczania**, które prowadzą do uzewnętrznienia postaw innowacyjności, kreatywności i umiejętności pracy zespołowej przez uczniów;
- **wspiera uczniów** etapu edukacyjnego w rozwijaniu postaw w zgodzie z prawidłowościami i wyzwaniem rozwojowymi
- stosuje **wiedzę o najnowszych badaniach** na temat uczenia się do planowania pracy z uczniem;
- **ustanawia we współpracy** ze wszystkim grupami (rodzice–uczniowie–nauczyciele) jasne **zasady zachowania** umożliwiające tworzenie atmosfery zaufania, otwartości i wzajemnego szacunku; sam konsekwentnie ich przestrzega;
- stosuje **różnorodne formy oceniania** (w tym informację zwrotną, samoocenę i ocenę koleżeńską) w celu określania i doceniania postępów ucznia oraz tworzenia kultury uczenia się;
- korzysta z bogatych **źródeł informacji** pod kątem własnego rozwoju i inicjowania działań uczniów na rzecz ich wychowania i kształtowania postaw;
- podtrzymuje – jako **moderator i facylitator** – motywację uczniów do samorozwoju w obszarze wskazanych kompetencji kluczowych
- rozpoznaje **style uczenia się** uczniów;
- projektuje zajęcia, **uwzględniając indywidualne predyspozycje** uczniów oraz ich potrzeby;
- stosuje strategie **oceniania kształtującego** w codziennej pracy z uczniem;
- przekazuje **informację zwrotną** w sposób dostępny dla ucznia;
- wykorzystuje **doświadczenie, obserwację, uczenie przez działanie** w procesie uczenia się;

- **kieruje pracą uczniów** realizujących projekt, dostosowując wsparcie do ich potrzeb i możliwości;
- **wykorzystuje aktywność** podczas uczenia się przez gry i zabawy dydaktyczne;
- kształtuje u uczniów **postawy sprzyjające współdziałaniu**;
- buduje **atmosferę sprzyjającą uczeniu się**;
- wykorzystuje **gry dydaktyczne i TIK** w pracy z uczniami;
- **organizuje przestrzeń** przyjazną uczeniu się i budowaniu autonomii ucznia;
- stwarza możliwość **samodzielnej pracy uczniów**;
- uwzględnia w planowaniu pracy **aspekt interdyscyplinarności** – łączenia wiedzy;
- stosuje **techniki coachingowe** we wspieraniu rozwoju uczniów;
- **współpracuje z innymi nauczycielami** doskonalącymi umiejętności kształtowania kompetencji kluczowych

Postawy

Nauczyciel:

- jest gotowy do kompleksowego (poznawczego i osobowościowego) **wspierania uczniów w kształtowaniu właściwych postaw**;
- dostrzega **potrzebę kształtowania postaw** i ich wpływ na proces uczenia oraz powodzenie uczniów w dorosłym życiu;
- angażuje się w tworzenie w klasie i szkole **atmosfery zaufania, otwartości i wzajemnego szacunku**;
- jest gotowy podejmować **działania na rzecz propagowania** idei kształtowania innowacyjności, kreatywności i umiejętności pracy zespołowej uczniów;
- wykazuje się **autorefleksją** na temat swojej pracy;

- jest **świadomy znaczenia stosowanych strategii, metod i form oceniania** przez nauczania w kształtowaniu kompetencji kluczowych;
- dokonuje **ewaluacji podejmowanych działań i stosowanych metod** służących kształtowaniu kompetencji innowacyjności, kreatywności i umiejętności pracy zespołowej; włącza w proces zbierania informacji uczniów, rodziców, innych nauczycieli, pracowników szkoły itp;
- dokonuje **krytycznej analizy zebranych informacji**; wprowadza zmiany w stosowanych przez siebie strategiach i metodach kształtowania postaw;
- poddaje weryfikacji **przebieg i efekty swojej pracy** oraz wyciąga wnioski służące dalszemu doskonaleniu w zakresie kształtowania kompetencji innowacyjności, kreatywności i umiejętności pracy zespołowej wśród uczniów.
- podejmuje **współpracę z różnymi osobami, instytucjami i organizacjami** w celu kształtowania postaw innowacyjności, kreatywności i umiejętności pracy zespołowej (np. z rodzicami, przedstawicielami lokalnych społeczności, ośrodkami kultury, nauki itp.).
- jest **otwarty na nowe idee**, koncepcje, uczenie się od innych;
- wspiera **aktywność i samodzielność uczniów** w procesie uczenia się;
- **indywidualizuje swoje działania** i wsparcie udzielane uczniom;
- jest nastawiony na **współdziałanie** z innymi nauczycielami;
- jest gotów do **eksperymentowania, działania nieszablonowego**;
- wykazuje **elastyczność** w procesie dydaktycznym.

Literatura:

- Anderson J., *Uczenie się i pamięć. Integracja zagadnień*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1998.
- Antoszkiewicz J., *Metody heurystyczne. Twórcze rozwiązywanie problemów*, Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1990.
- Arends R.I., *Uczymy się nauczać*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1994.
- Brzezińska A., *Nauczyciel jako organizator społecznego środowiska uczenia się*, [w:] Filipiak E., *Rozwijanie zdolności uczenia się*, Wydawnictwo Uniwersytetu im. Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2008.
- Bobula S., Karaszewski N., Kołodziejczyk J., Salamon-Bobińska K., *Nauczanie kooperatywne (uczenie się we współpracy)* System Ewaluacji Oświaty [online, dostęp dn. 13.06.2016].
- Brophy J., *Motywowanie uczniów do nauki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004.
- Boorstin D.J., *Twórcy. Geniusze wyobraźni w dziejach świata*, Wydawnictwo Książka i Wiedza, Warszawa 2002.
- Centrum Doradztwa Zawodowego dla młodzieży, *Scenariusze zajęć dla młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych*, Poznań 2013 [online, dostęp dn. 26.09.2016].
- Chybicka A., *Psychologia twórczości grupowej. Jak moderować zespoły twórcze i zadaniowe*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2006.
- Buzan T., *Rusz głową*, Wydawnictwo Ravi, Łódź 2002.
- Brzezińska A.I. (red.), *Niezbędnik Dobrego Nauczyciela*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014.
- Czekierda P., Fingas B., Szala M., *Tutoring*, Wolters Kluwer, Warszawa 2015.

- Filipiak E., Mroczkowski A., *Edukacja szkolna i pozaszkolna. Wczesna faza dorastania*, [w:] Brzezińska A.I. (red.), *Niezbędnik Dobrego Nauczyciela*, seria III, *Edukacja w okresie dzieciństwa i dorastania*, t. 5, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014 [online, dostęp dn. 19.06.2016].
- Fundacja Inicjatyw Oświatowych, *Z małej szkoły w wielki świat* [online, dostęp dn. 14.06.2016]
- Gołębnik B.D. (red.), *Uczenie metodą projektów*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2002.
- Fisher R., *Uczymy, jak się uczyć*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1999.
- Franke R., *Psychologia motywacji*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2006.
- Freinet C., *Niezmiennie prawdy pedagogiczne*, PS APF, Otwock 1993.
- Harmin M., *Duch klasy. Jak motywować uczniów do nauki*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2005.
- Gardner H., *Inteligencje wielorakie. Nowe horyzonty w teorii i praktyce*, Laurum, Warszawa 2012.
- Kotter J., Rathgeber H., Mueller P., *Gdy góra lodowa topnieje. Wprowadzanie zmian w każdych okolicznościach*, Wydawnictwo Helion, Gliwice 2008.
- Ludwikowska A. (red.), *Projekty edukacyjne – praca z pojęciami kluczowymi*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2015 [online, dostęp dn. 18.06.2016].
- Marzano R.J., *Sztuka i teoria skutecznego nauczania*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2012.
- Mikina A., Zajac B., *Metoda projektów nie tylko w gimnazjum. Poradnik dla nauczycieli i dyrektorów szkół*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2012 [online, dostęp dn. 18.06.2016].

- Petty G., *Nowoczesne nauczanie*, Gdańskie Wydawnictwo Pedagogiczne, Sopot 2015.
- Reykowski J., *Emocje i motywacja*, [w:] Tomaszewski T., *Psychologia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1985.
- Rękosiewicz M., Jankowski P., *Rozwój dziecka. Środkowy wiek szkolny*, [w:] Brzezińska A.I. (red.), *Niezbędnik Dobrego Nauczyciela*, seria I, *Rozwój w okresie dzieciństwa i dorastania*, t. 4, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2014 [online, dostęp dn. 19.06.2016].
- Sajdak A., *Edukacja kreatywna*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2008.
- Szmidt K.J., *Pedagogika twórczości*, GWP, Gdańsk 2007.
- Szmidt K.J., *Trening kreatywności*, Wydawnictwo Helion, Gliwice 2013.
- Stec J., *Normy społeczne i postawy w szkole – nasz pomysł na ich kształtowanie*, System Ewaluacji Oświaty [online, dostęp dn. 14.06.2016].
- Sterna D. (red.), *Oceńmy uczyć. Poradnik dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2015.
- Szlęk A. (red.), *Pakiet edukacyjny Pozaformalnej Akademii Jakości Projektu. Część 5. Analiza potrzeb*, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji [online, dostęp dn. 10.09.2016].
- <https://michalpasterski.pl/2009/12/kreatywnosc/>
- <https://www.crazynauka.pl/8-naukowych-sposobow-na-poprawienie-kreatywnosci/>
- <https://www.focus.pl/artykul/wiczenia-na-kreatywno-czyli-jak-pobudzi-twrcze-mylenie>
- www.kozminski.edu.pl/fileadmin/.../22_Kreatywnosc_i_przedsiębiorczosc.pdf
- <https://www.britishcouncil.pl/projekty/sztuka/centres>
- <https://www.schooleducationgateway.eu/pl/pub/resources/tutorials/entrepreneurs-hip-empowering-y.htm>
- <http://www.e-mentor.edu.pl/artykul/index/numer/46/id/959>
- <https://edurada.pl/artykuly/jak-rozwijac-kreatywno-c-uczniow/>
-

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

